

GAZDASÁG ÉS JOG

LŐRINCZ GYÖRGY

Ötéves a Munka Törvénykönyve

3. oldal

GÁRDOS ISTVÁN

A kölcsönszerződés sajátos vonásai (I. rész)

7. oldal

TÓTH NIKOLETT ÁGNES

A sportrendezvények biztosítása az elmúlt évszázad
eseményeinek tükrében

13. oldal

TÖRÖK ÉVA - TÖRÖK LÁSZLÓ

A szerződési és a gazdasági szabadság összefüggései
Magyarországon

20. oldal

SZAKÁL RÓBERT

Döntések a kereskedelmi választottbíráskodás gyakorlatából
Kötelemtárgy-függő késelem

25. oldal

Melléklet

2016. évi tartalomjegyzék

re való átruházása az ügylet fogalmi eleme, *megkülönböztető sajátossága*. A tulajdonátruházó és használati elemek kombinálódását régóta visszatérően tárgyalja a kölcsönszerződés jogirodalma (a releváns irodalom

néhány fontos példáját lásd Gárdos István – Gárdos Péter: A kölcsönszerződés. In: Vékás Lajos – Gárdos Péter (szerk.): Kommentár a Polgári Törvénykönyvhöz. Wolters Kluwer, Budapest, 2014. 1987–1989. o.).

TÓTH NIKOLETT ÁGNES

A SPORTRENDEZVÉNYEK BIZTOSÍTÁSA AZ ELMÚLT ÉVSZÁZAD ESEMÉNYEINEK TÜKRÉBEN

A labdarúgás vált a csapatsportágak közül azzá a sportággá, amely esetében fokozatosan jellemzővé vált a szurkolói rendbontás. A 20. század második felében a sportklubok és a szurkolók közötti ellenségeskedés a sportpályákon, főként a stadionokban egyre intenzívebben jelent meg, érdekes tény, hogy már az 1900-es évek első felében is egyik fő feladata volt a rendőrségnek a randalírozó csoportok megfékezése, erről számos belső jelentés tanúskodik. A sportrendezvényektől való eltiltás büntetés napjainkban ugyanakkor csak megfelelő beléptető-rendszer mellett lehet hatékony. Randalírozó csoportok esetében nem elég a sport önszabályozása, hiszen amikor megtöltik az üres stadionokat, a többek által úgynevezett Lex Sportivaként emlegetett belső normák az évek során nem jelentettek igazi megoldást és szükségessé vált az egyéb szabályozó jogi normák megalkotása.

A stadionokat különleges helynek tekintik, a görögök a győzelmeiket isteneknek ajánlották fel. Ezen a misztikus helyen következnek be a mérkőzés előtt, alatt és után az úgynevezett rendellenes cselekmények. Kiváltó oka az indulatok elszabadulásának az indítéka pedig maga a mérkőzés.

A stadionok különleges akusztikával is rendelkeznek, amely a különböző technikai eszközök (hangos zene, óriási kivetítők) segítségével szintén felerősítik a mérkőzés alatt kialakult különleges atmoszférát. Ha sok ember szűk térbe van bezsúfolva, akkor akár a legkisebb atrocitás is végzetes lehet.

A tömegben az egyén feloldódik, kikerül a társadalmi ellenőrzés alól, úgy érzik a szurkolók, hogy anonimá válnak. Mivel azonos érzelmek hevítik őket, a frappáns jelszavak rendkívül intenzíven hatnak rájuk, indulatokat gerjesztenek. Megszűnik az egyéniségük, a tömegben eggyé válnak, eluralkodik rajtuk a szenvedély. Lebonizmus a tömeg pszichológiáját vizsgálta, az egyén a tömegben elveszíti önmagát.

Gustave La Bon az 1895-ben megjelent, A tömegek lélektana című művével fektette le a tömeg viselkedésének klasszikus elméletét. Le Bon maga is megdöbbenéssel és félelemmel tekintett a tömegre és megvetően nyilatkozott róla. Csepeli György: Szociálpszichológia című könyvében egyértelműsítette, hogy Le Bon célja az volt, hogy kora társadalmának vezetőit segítse a tömeg viselkedésének megismerésében, hogy azok aztán az így szerzett tudás révén képesek legyenek kezelni és elhárítani a nagyszámú ember gyülekezéséből ere-

dő kockázatokat és fenyegetéseket. Le Bon nem kevesebbet állít, mint hogy a tömeg minden időben és minden esetben engedelmessé válik a külső ingereknek, így nem nehéz pusztító, deviáns magatartásra ösztönözni, minthogy egyáltalán nem rendelkezik az előrelátás és a megfontolás képességével. Ennek a tulajdonságnak egyenes következménye az, hogy a tömeget irányítani, „kormányozni”, viselkedését kiszámítani szinte lehetetlen, erre sokszor még vezetői sem képesek, így esetenként az ő a kezeik közül is kicsúszik az irányítás.

Less Ferenc PhD értekezésében kitért arra, hogy Le Bon kortársa, Cesare Lombroso is egyetértett abban, hogy az egyén deviáns viselkedését nem annak saját akarata irányítja. Le Bon megállapításait szemben azonosban, ezt a jelenséget az egyén biológiai, pszichikai, illetve társadalmi hajlamainak tulajdonította. Az értekezés rámutatott arra, hogy Le Bon és Lombroso megállapításait kétségbe vonó kutatók közül Floyd Allport, az 1924-ben megjelent szociálpszichológiai művében tagadja a kollektív pszichikum, illetve a csoporttudat létezését. Megállapítása szerint csak egyéni tudat létezik és a tömegben az egyén nem változik át, ott az emberek egyszerűen csak többen vannak. Míg a klasszikus elmélet az állítja, hogy az egyéniség kialszik a tömegben, addig Allport szerint továbbra is éber marad, csupán egy adott helyen és időben egyesül a társaiéval. A társas viselkedés – véleménye szerint – ott bukkan fel, ahol olyan egyének találkoznak, akik az alapszabályokban, a képzettségben mutatkozó egyezőségeknek és a közös helyzetnek megfelelő, hasonló karakterrel bírnak. Ennek következtében a rendbontó tömegben lévők is közös jellemvonásokat hordoznak, így különösen kriminális, erőszakos és antiszociális személyiségjegyekkel rendelkeznek. Stott és társai szerint, ez a teória napjainkban is meghatározó és a Leicester-i iskolában él tovább, amely azzal érvel, hogy a labdarúgó-mérkőzéseket elsősorban a munkásosztálynak tulajdonított „keménységet” – mint értéket – képviselő szurkolók látogatják, akik a szocializációjuk révén válnak hajlamossá az erőszakra.

A sportrendezvények biztosításával összefüggő kérdések összetársadalmi, jogi, rendészeti és morális problémákat vetnek fel. A sportrendezvényeken tapasztalható verbális és fizikai erőszak, vagy közkeletű néven sporthuliganizmus jelensége összetett és bonyolult összefüggéseket rejt magában.

A szurkolók 94%-a a labdarúgó mérkőzéseken fejt ki ilyen jellegű tevékenységet.

Egyetlen más sportág sem képes egy-egy jelentősebb eseménye kapcsán rendszeresen, időszakonként viszatérően ennyire nagy tömeget megmozgatni, hiszen egy rangosabb mérkőzés rengeteg, nemritkán több tízezer ember érdeklődésére is számot tarthat, amely már fokozott biztonsági kockázattal jár a szervezők számára. Egyetlen más sportágnál sem éleződik ki ennyire élesen a szurkolótáborok közötti ellentét, amit erősít a stadionon belüli szeparáció, amely során az azonos csapat szurkolóit egy szektorba helyezik el, ami erősíti bennük az összetartozást, erősebbnek érzik magukat, ugyanakkor meglehetősen közel is vannak az ellenfél szurkolói, akikkel viszonylag kis területen vannak összezárva.

A különböző sportesemények már az ókorban is nagy tömegeket vonzottak. A XX. század első felében a fair playt figyelembe vevő úri sportként tartották számon, és ennek megfelelően a középosztály volt a törzsközönsege. Az 1960-as évek közepétől egyre inkább az alkalmi munkákból és segélyekből élők váltak a labdarúgó mérkőzéseket látogatók táborává. A legújabb társadalomkutatások pedig már azt jelezték, hogy a 8 osztályt és a 8 osztályt végzettek között a legnagyobb azok aránya, akik soha nem látogatnak ki a sporteseményekre.

A második világháború óta több mint hatvan stadionkatasztrófában ezerötszázán vesztették életüket, ekkor a stadionok pokollá változtak. Angliában idén tömegek emlékeztek meg a 25 évvel ezelőtti tragédiáról, ami örökre megváltoztatta az angol labdarúgást. Az áldozatok családjainak 27 éves jogi harca után felmentették a Liverpool-szurkolókat. A bíróság megállapította, hogy a Hillsborough Stadionban a tragédiához hozzájárultak az intézkedő tisztek mulasztásai, a stadion hibái és az is, hogy nem nyitották meg időben a közeli kijáratokat. A rendőrség és a katasztrófa-elhárítási alakulatok – beleértve a mentőszolgálatot is – egyaránt késtek.

Több tucatnyi stadionkatasztrófa történt tehát az elmúlt bő száz évben. A futballstadionokban rendszeresen megjelenő hatalmas tömeg a 20. század első éveiben megszülető új társadalmi jelenség. Csak háborús helyzetek, politikai tömegrendezvények, vallási ünnepek, kiemelkedő kulturális események, néha más sportágak versengései járnak ilyen hatalmas ember-tömeg jelenlétével. A zsúfoltság, az érzelmek túlzottan heves megjelenése, a rendbontások, sokszor a rendezési hiányosságok vagy a stadionok nem megfelelő állapota és nemegyszer a tragikus véletlen időről időre súlyos stadionbalesetekhez vezettek.

A legpusztítóbb esetek között tartjuk számon az 1964-es esetet, amikor 318 ember halt meg Limában, egy Peru-Argentína mérkőzést követően. A rendőrség könnygázgránátokat vetett be a szurkolók ellen, akik menekülni kezdtek, de a stadion kijáratok le voltak lakatolva. A 318 halálos áldozat mellett több mint ötszázan szenvedtek súlyosabb sérülést.

127 ember halálát okozta Ghánában egy elszett rendőrségi támadás 2001-ben. A rendőrség ellencsapása félelmetesen gyors és primitív volt, könnygáz-támadás és roham. A pánikba esett tömeg egymást taposta

a kijutás érdekében, „természetesen” a legtöbb kapu itt is zárva volt.

A bírósági döntés kapcsán említett Hillsboroughban történt talán az egyik legismertebb stadionkatasztrófa a sport történetében. Amikor a mérkőzés elkezdődött még számos Liverpool-szurkoló igyekezett bejutni a pályára. A rendőrség megnyitotta a kapukat és a szurkolók beözönlöttek az alagúton át a lelátók felé. Ám a lelátók ekkor már zsúfolásig tele voltak. Ahogy az újabb szurkolók benyomultak az előttük állókat nekinyomták az előttük magasodó vasrácsnak, amit azért zártak be, hogy a szurkolók ne fussanak be a pályára. Hat perccel a kezdést követően a bíró félbeszakította a mérkőzést, de a kapukat már későn nyitották ki. A halottak száma 96, a sebesülteké pedig 200 fölött volt.

Peter Taylor főbíró egy bizottsággal együtt részletes elemzést készített a katasztrófáról, és javaslatai – például kizárólag ülőhellyel ellátott, kerítés nélküli stadionok létrehozása – radikálisan megváltoztatták a modern brit (majd európai) foci képét.

Arra jutott, hogy a tömeg viselkedését teljes biztonságot nyújtó módszerrel nem lehet kezelni. Elmozdult a rendészeti kérdés helyett az ún. komplex megközelítés irányába, felismerve azt, hogy a szurkolókat kizárólag büntetőjogi intézkedésekkel nem célszerű és nem is lehet megfékezni. A kommunikációt a klubok és a szurkolók, valamint a média irányába is fejlesztendőnek ítélte. Nagy problémát jelentett véleménye szerint a szurkolók mérhetetlen alkoholfogyasztása. Felhívta a figyelmet a nemzeti és nemzetközi futballszerzők vezetési alkalmatlanságára, a infrastruktúra korszerűtlenségére.

Taylor nevéhez a kilencedik jelentés fűződött. Nagy-Britanniában 27 rendbontásban 306-an vesztették életüket a stadionokban és több mint 3500-an megsérültek.

Taylor sürgette az ítélkezés felgyorsítását és a büntetési tételek emelését, új jogintézmények megalkotását, amellyel igyekezett a pályáktól távol tartani az elítélteket. A pálya védelme érdekében az úgynevezett tilos vonal segítségével határozta meg a védett területeket, amelynek átlépése automatikusan szigorú büntetéseket vont maga után.

Egy 1948-as BM szabályzat értelmében a játék tarta-ma alatt a játéktéren, a 22 játékoson, a partjelzőkön és a játékvezetőn kívül más személy nem tartózkodhatott. A játékteret a nézőktől elválasztó korláton belül csupán az egyesületek intézői, egy-egy orvosa, egy-egy edzője továbbá nemzetközi mérkőzéseken a tartalék játékosok foglalhattak helyet. A játékvezető vezeti „torolta meg” a fegyelemsértéseket és a fegyelemsértő játékosokat ő távolította el a pályáról. A játékvezető köteles volt a mérkőzésre kirendelt ügyeletes tisztnak a rend fenntartására vonatkozó utasításait minden észrevétel nélkül pontosan teljesíteni. Ellenkező esetben az ügyeletes tiszt jogosult volt a mérkőzés további folytatását azonnal megszüntetni.

A rendőri munka megbízhatóan, előre begyűjtött információk alapján, megfelelő kockázatelemzést követően, a legoptimálisabb létszám alapján valósuljon meg. A biztosítással kapcsolatos költségek megosztását javasolta a rendőrök és a klubok között.

A nagyobb rend jelentős megtakarítást jelentett a rendőrök számát illetően, hiszen míg a nyolcvanas évek közepén 74 szurkolóra vigyázott egy rendőr, 2003-tól már ez az arány a felére csökkent, és 161 drukkerre jutott egy rendőr.

A megelőzés vált az elsődlegessé, a rendezést komplex rendszerként képzelte el, a biztonság filozófiáját a jegyértékesítéstől a vendégcsapat hazautazásáig újragondolta.

A Hillsborough-tragédia első számú felelőseként a Taylor-jelentés a rendőrséget jelölte meg.

Bizarr körülmények között vesztette életét 93 ember Nepálban 1988-ban, amikor egy Nepál-Banglades mérkőzés közepén hatalmas jégeső tört a stadionra. A nézők menekülni próbáltak a természeti csapás elől, de a tömeget a rendőrség ismeretlen okból feltartóztatta, majd visszafordította, így nem csoda, hogy a tömeg egymást taposta halálra.

Egy eldobott cigarettacsikk okozott olyan tüzet 1985-ben, ami miatt pár perc alatt porig égett a Bradford stadionjának egyik lelátója. A rendőrség kénytelen volt a pályára evakuálni a nézőket, de így sem kerülheték el a tragédiát, amely 56 halálos áldozattal járt.

Érdekes tény, hogy Magyarországon már 1948-ban, a Belügyminisztérium Rendőrség részére kiadott Szabályzatában is felhívták a figyelmet arra, hogy „A sport és versenypályák fából ácsolt nézőhelyén (lelátóin) a dohányzás tilos. Erre a tilalomra feltűnő módon elhelyezett táblákkal kell a közönség figyelmét felhívni.”

Skóciában két katasztrófa is történt. Az újonnan épített, fából készült tribün erős esőzés hatására elázott, és egy mérkőzés alatt összeomlott. Több száz szurkoló zuhant a mélybe, közülük 25-en nem éltek túl az esést. Az eset után hozott rendelet előírta a vasbetonból készített stadionokat az Egyesült Királyság területén.

1982-ben következett be Oroszország legsúlyosabb sportkatasztrófája Moszkvában. A Lenin stadionban a létesítmény vezetése úgy döntött, hogy csak a nyugati és keleti lelátót nyitja meg, mivel csak ezeken sikerült letakarítani a mérkőzés előtti napokban leesett havat. Páran átestek a korlátokon, és többeket magukkal sodortak. A láncreakció-szerű eseményben 66 szurkoló halt meg.

A Heysel-tragédiát a hetvenes-nyolcvanas években jelentős footballhuliganizmus okozta, mikor 1985-ben, a brüsszeli stadionban Juventus–Liverpool mérkőzésen ledőlt egy támfal, 39, többségében olasz szurkoló halálát eredményezve.

Többek szerint ezen a napon halt meg a football. Véleményem szerint a jelentős változtatások következtében az egész labdarúgás újjászületett, romjaiból egészen rövid idő alatt az egyik legsikeresebb európai üzletággá vált.

Az UEFA a versenyrendszerében bonyolított mérkőzéseken a taylori elképzelések és az Európa Tanács előírásainak megfelelően a teljesen ülőhelyekkel ellátott stadionok kialakítására törekedett.

Magyarországon haláleset sportrendezvényvel összefüggésben még nem következett be. A rendszerváltás előtt az ellenőrzött társadalomban a sportpályák lelátóin és környékén garázda cselekmények nagyon

ritkán fordultak elő, azokról is ritkán számolt be az ellenőrzött média. A rigmusok is szalonképesebbek voltak. A rendszerváltást követően elszaporodtak a sportpályák nézőterein az erőszakos cselekmények. A média sem hallgat már az eseményekről, igaz a beszámolóik sokszor bulvár stílusúak, szenzációhajhászok. Sajnos az erőszak a szabadidő-eltöltés egyik formája lett.

Az 1990-es évtized első felében Magyarországon még csak a rendőrség vállalt aktív szerepet a sportban tapasztalható negatív jelenség rendezésében. Állandó bizottságot hozott létre az egykori Népstadion infrastrukturális követelményének áttekintésére, aktualizálta biztosítási terveit. Az ORFK Csapatbiztosítási Főosztálya 2003 óta Nemzeti Futballinformációs Pontot működtet a biztonságot veszélyeztető operatív információkról.

Az Üllői úti stadionban 1921-ben az MTK–Kispest mérkőzésen boxerrel ájulásig verték a játékvezetőt.

1922-ben zárt kapus mérkőzést rendeztek, melyet az akkori országos rendőrfőkapitány rendelt el.

1937-ben a Ferencváros–Debrecen mérkőzésen 14 lovas, 10 gyalogos járőr 2000 szurkolót állított meg.

1947-ben, a Magyarország–Ausztria válogatott mérkőzésen történt kis híján katasztrófa. A Ferencváros Üllői úti sporttelepén a magyar labdarúgás 50 éves jubileumát ünnepelték. Több mint negyven ezren szorongtak az ennél kevesebb néző befogadásra alkalmas falelátókon, majd a nyolc méter szélességben leszakadó lelátórészrel együtt vagy kétszáz szurkoló zuhant a mélybe.

Szinte hihetetlen, hogy itt sem történt haláleset. A legsúlyosabb sérült csigolya- és koponyaalapi töréseket szenvedett. Az egész életére nyomorékká lett fiatalembert később az FTC alkalmazta: negyedszázadon át volt a sporttelep pénztárosa, sőt, az Üllői úti székházban szállást is biztosítottak számára.

Hatvanfős rendezőgárda és százhusz rendőr próbálta fenntartani a rendet, de a veszedelmes zsúfoltság miatt szinte prognosztizálható baleset már az első félidőben bekövetkezett. A második félidőben a büfé előtti támfal is leszakadt.

A rendőrség adatai szerint napjainkban egy kiemelt biztonsági fokozatú labdarúgó mérkőzésen száz fős biztonsági szolgálat és 171 rendőr biztosítja a mérkőzéseket ötezer fős nézőszám esetén.

A mérkőzés alatt bekövetkezett események rámutattak a sportlétesítmények leromlott állapotára, és nagyban előmozdították a már régóta tervezett nemzeti stadion, a későbbi Népstadion felépítésének ügyét.

2011-ben készült egy reprezentatív országos közvélemény-kutatás. Arra keresték a választ, hogy mely tényezők akadályozzák az embereket a mérkőzések látogatásában. A főbb okok között szerepelt, hogy nem tartják biztonságosnak a stadiont.

A sportesemények lebonyolításának megszervezése – főleg a nagyobb, illetve nemzetközi sporteseményeknél – igen bonyolult feladat, márpedig a sportrendezvények állandósultan szaporodnak. A lényeg a biztonságos lebonyolítás, de úgy, hogy a különböző biztonsági intézkedések ne vegyék el a lakosság kedvét a sportesemények látogatásától.

A helyzetet nehezíti, hogy szélsőséges politikai csoportok gyakran a sporteseményeket kívánják felhasználni maguk megismertetésére, népszerűsítésére, amely sok esetben a televízión keresztül történik. Mind a NOB, mind a látványsportok nemzetközi szövetségei következetesen fellépnek a sporteseményeken megjelenő rasszizmus, illetve a különböző politikai megnyilvánulásokkal szemben, súlyos szankciókat alkalmazva (jelentős pénzbírságok, zárt kapus mérkőzések elrendelése, pályalezárás). A sportesemények ugyancsak fellépési lehetőséget kínálnak a randalírozó (ún. kaotikus) csoportoknak, amelyek utcai harcok színterévé változtatják a sportlétesítményeket, illetve ezek környékét.

A magyar sporttörvény elkülöníti egymástól a sportrendezvény szervezőjét, illetve a sportrendezvény rendezőjét.

A sporttörvény nem definiálja a sportrendezvényt, tartalmilag pedig lényegében a sporteseménnyel azonosítja – az St. 77. § n) pontja csak a sportrendezvény helyszínét határozza meg: ez az a nyilvános hely vagy a közterület meghatározott része, ahol a sportrendezvényt megtartják és ahol néző is tartózkodhat.

Az St. a sportrendezvény résztvevőjének minősíti a nézőt, valamint mindazon természetes személyeket, akik a sportrendezvény helyszínén annak időtartama alatt, valamint azt megelőzően, illetve követően másfél órával tartózkodnak.

A sportrendezvények biztosításával kapcsolatos kérdéseket öt törvény, négy rendelet és a sportági szakszövetség öt szabályzata rendezi.

Az említett sportrendezvények biztonságáról szóló kormányrendelet hatálya kiterjed az öt látványcsapat-sportág: labdarúgás, kézilabda, kosárlabda, vízilabda, jégkorong sportágakban a hivatásos vagy vegyes versenyrendszer keretében szervezett mérkőzésekre, az első osztályú mérkőzésekre, a nemzetközi kupamérkőzésekre, a válogatott mérkőzésekre.

A sportrendezvény rendjéért, a sportesemény lebonyolításával kapcsolatos és a szabályok betartásának ellenőrzéséért a szervező felel. A szervező köteles megtenni minden olyan intézkedést, amely a sportrendezvényen résztvevők személyi-, illetve vagyónbiztonságának megóvásához szükséges.

Érdekesség, hogy már 1948-ban is ez volt a legfőbb célja a rendezvénybiztosításában résztvevőknek. A már hivatkozott Belügyminisztérium Rendőrség részére kiadott Szolgálati Szabályzata a következőket tartalmazta:

„Az ügyeltesek feladata a sportrendezvényeken általában a személy- és vagyónbiztonság megóvása, a rend fenntartása, továbbá a sportverseny színhelyének közelében és a sportverseny területén belül a járműforgalom és a gyalogosközlekedés biztosítása. Az ügyeltes tisztnek első kötelessége a rendőrhatósági és használhatósági engedélyek megtekintése és ellenőrzése, illetve annak megállapítása, hogy az előírt rendelkezéseket megtartják-e. A versenypályák területén a rend fenntartása elsősorban a rendőrség feladata. A kivezényeltek támogassák a rendezők erre irányuló tevékenységét. Az ügyelteseknek a versenyek lefolyásába

beleavatkozni és hasonlóképpen azoknak sportszerű bírálatába bocsátkozni nem szabad, mert az a játékvezetők feladata. Közbelépésre csak a játékszabályokkal ellenkező durvaságok és büntetendő cselekmények gyanúja adhat okot.”

Rendező nélkül ezek a biztonsági szempontból a kormányrendelet hatálya alá vont sportrendezvények csak nézők nélkül tarthatók meg.

A rendező alapfeladata a sportesemény biztonságos lebonyolítása érdekében a rend fenntartása. A szervező köteles a rendezőt a rendfenntartásra – ennek keretében a rendőrséggel való együttműködésre – felkészíteni.

A sportrendezvény biztonsági minősítése normál, fokozott vagy kiemelt biztonsági kockázatú lehet.

A konkrét minősítést az Országos Rendőr-főkapitányság (ORFK) által működtetett, Minősítő Bizottság végzi. A Minősítő Bizottságban többek között az Országos Bírósági Hivatal, a Legfőbb Ügyészség és az EMMI által delegált szakértők is részt vesznek.

Az 1900-as évek közepén rendőri jelentések szólnak a sportversenyek felügyeleti szolgálatáról is, ami a kiemelt és fokozott mérkőzések rendjének biztosításához hasonló funkciót töltött be. Abban az időben felügyeleti szolgálatot kellett teljesíteni minden olyan sportrendezvényen, amelynek megtartásához rendőrhatósági engedély volt szükséges, továbbá azokon is, amelyek nem voltak ugyan engedélyhez kötve, de előreláthatólag nagyobb számú közönség látogatásával volt szükség számolni. A jelentések szóltak arról is, hogy a sportrendezvényekre kivezényeltek létszámát a hatóság vezetője állapította meg. Ha több tisztet vezényeltek ki, a felügyeleti szolgálat vezetője az egyenruha viselésére kötelezett rangban idősebb tiszt volt.

A Sporttörvény a kiemelt biztonsági kockázatúnak minősített sportrendezvény biztosítását – a szervező, illetve rendező tevékenysége mellett – a rendőrségre bízta, ezt a rendőrség a rendőrségi törvény szabályai szerint közfeladatként köteles ellátni. Ezzel az érintett magyar sportszervezetek régi kívánsága teljesült: ezeket a rendezvényeket a rendőrség biztosítja és ez ingyenes, nem kell érte fizetni.

A kiemelt biztonsági kockázattal járó sporteseményeknél a szervező köteles a belépőjegy eladást, a beléptetést, a szurkolótáborok elhelyezését és magatartásának folyamatos figyelemmel kísérését a rendőrség által meghatározottak szerint úgy megszervezni, hogy a szurkolótáborok elkülönítése biztosított legyen. A kormányrendelet hatálya alá tartozó sportrendezvényről a rendőrséget a szervezőnek az esemény előtt legalább 20 munkanappal megelőzően írásban tájékoztatni kell. A szervezőnek el kell készítenie a sportrendezvény biztonsági tervét és azt a rendőrségnek átadni köteles.

Ha a sportesemény résztvevőinek magatartása a sportesemény biztonságos megtartását veszélyezteti (tehát nemcsak a nézők, hanem résztvevőként a sportolók, a vezetők, sőt a versenybírók magatartása is számba jöhet) és a megbomlott rend másként nem állítható helyre a rendőrség, illetve a sportszövetség kezdeményezésére vagy saját belátása alapján a szervező köteles a sportrendezvényt megszakítani.

A már többször hivatkozott 1948-as BM szabályzat szövege a labdarúgó mérkőzéseken teljesítendő felügyeleti szolgálatról is: „A közönségnek a nézőtéren való elhelyezését a jegyszedők és a rendezők végzik. Feladatuk teljesítésében őket támogatni kell. Ügyelni kell arra, hogy a férőhelyek ne legyenek túlszűfoltak. Ha az ügyeletes azt látja, hogy a számozatlan helyekre az életbiztonság veszélyeztetése nélkül nem bocsátható be több néző, akkor az idevezető bejáratokat a verseny rendezőjének előzetes értesítése után lezárja. A mérkőzések tartama alatt a közönség köréből igazoltatni kell azokat, akik sértő kifejezésekkel illetik a játékvezetőt és a játékosokat, vagy az utóbbiakat durva játékra uszítják. A játék zavartalan biztosítása érdekében a botrányt okozókat a sporttelepről el lehet távolítani.

A nézők biztonságos távozása érdekében a nézőket az ellenérdekű szurkolói csoportok távozásáig a rendőrség jogosult visszatartani. A rendőrség jogosult továbbá a szurkolói csoportokat meghatározott útvonalon a sportlétesítménybe kísérni, illetve távozásukat hasonló módon biztosítani.

A rendőrség a biztonsági szabályok megsértése esetén – a jogsértés súlyához igazodva – 200 000-tól 2 000 000 Ft-ig terjedő közigazgatási bírságot szabhat ki a sportesemény szervezőjével, illetve rendezőjével szemben.

A labdarúgás kiemelt biztonsági kockázatú eseményeinél többször szabályok is érvényesülnek. Így például az eseményre „utazó” sportszervezet köteles megszervezni szurkolói szervezett utaztatását, ehhez „utazó rendezőt” biztosítani.

A sporttörvény sportrendezvények biztonságával összefüggő módosításáról a Honvédelmi és Rendészeti Bizottság törvényjavaslatot nyújtott be az Országgyűlésnek. A rendezvény biztonsági minősítése normál és kiemelt lenne ez alapján, a biztonsági kockázati besorolásnál egyéb szempontokat is figyelembe kellene vennie az érintetteknek és többek között változtatna az utazó rendezővel kapcsolatos szabályokon is.

A szervező a kiemelt biztonsági kockázatú sportrendezvények szervezési tapasztalatairól évente helyzetjelentést köteles készíteni, értékelve a rendezések tapasztalatait. A helyzetjelentést a következő év január 31-éig a szakszövetségnek és az illetékes rendőrhatalóságnak egyaránt meg kell küldeni. A helyzetjelentést a Minősítő Bizottság, a sportszövetség, illetve a rendőrség évente közösen értékeli.

Minden mérkőzés fő biztonsági felelőse a szervező sportegyesület.

Az St. 2011-es módosítása felhatalmazta a kormányt, hogy rendeletben határozza meg azokat a sportrendezvényeket, amelyek esetében a rendező a sportrendezvény „valamennyi” résztvevője számára köteles felelősségbiztosítást kötni. A kötelező felelősségbiztosítás körébe tartozó sportesemény ilyen biztosítás nélkül nem tartható meg és a felelősségbiztosítás meglétét mind a belépőjegy, mind a pálya-rendszabályokról tájékoztató plakátokon fel kell tüntetni.

A szervező a sportrendezvény biztonságára vonatkozó előírások felróható megszégésével másnak okoz

zott kárért a Ptk. korábban már ismertetett általános szabályai szerint kártérítési felelősséggel tartozik. A szervező kárfelelőssége tehát nem objektív eredményfelelősség, hanem vétkességi jellegű: a szervezőnek a sportesemény biztonságos lebonyolításáért az adott helyzetben általában elvárható gondosságot kell tanúsítania.

Rendező megbízása esetén a szervező és a rendező kártérítési felelőssége a Ptk.-ban szabályozott többek közös károkozása általános szabályainak megfelelően lesz egyetemleges.

A sportszövetség a sportrendezvény-szervezésre megállapított előírások megszegése esetére a szerződéssel szemben „külön jogszabályban meghatározott joghátrányt” alkalmazhat. Ez esetben a szervező sport-szervezettel szemben a sportszövetség fegyelmi eljárást folytat le és fegyelmi büntetéseket alkalmazhat.

Az irodalomban felmerül, hogy a sportrendezvények biztonsági okokból való korlátozása – pályabetiltás, zárt kapus mérkőzések, szektorlezárás, rendezői létszámmra vonatkozó előírások – nem sértik-e a vállalkozói szabadságot. Nem vitás, hogy ebben az esetben valóban ütközik a vállalkozói autonómia a közbiztonság iránti érdekekkel. Véleményem szerint ezen alapjog ütközésnél a közbiztonságot kell előnybe részesíteni.

A sportesemény szervezője és a nézők között egyedi szerződések jönnek létre a sportesemény megtekintésére – ezt a jogviszonyt a gyakorlatban nézői vagy szurkolói szerződésnek nevezik. A szervező hirdetményben közzétett általános szerződési feltételekben köteles meghatározni a sportesemény megtekintésének feltételeit – az általános feltételekre a belépőjegy, illetve a bérleten is utalni kell, lényegét. A néző belépődíj fejében megtekintheti a sportlétesítményben megrendezett sporteseményt és ennek során köteles alávétetni magát a sportlétesítmény rendjének, illetve a biztonsági előírásoknak.

A néző köteles betartani a szervező által meghatározott és a hirdetményben közzétett biztonsági előírásokat. Nem folytathat olyan tevékenységet, amely a sportrendezvényt megzavarja vagy megghiúsíthatja, illetve a sportrendezvényen résztvevők testi épségét, valamint vagyonát károsítja vagy veszélyezteti. E kötelezettség megsértése a néző részéről súlyos szerződésszegés, amelyért kártérítési felelősséggel tartozik a Ptk. már ismertetett szabályai szerint. Ha több néző közösen okoz kárt, kártérítési felelősségük egyetemleges. Sporthuliganizmus esetén, amennyiben a néző magatartása szabálysértésnek, illetve bűncselekménynek minősül, úgy a néző szabálysértési, illetve büntetőjogi felelőssége is fennáll.

A néző a sportrendezvény helyszínére akkor léphet be, ha érvényes belépőjeggyel, bérlettel, más belépésre jogosító igazolással rendelkezik,

- nem áll „nyilvánvalóan” alkohol, kábítószer vagy más bódító hatású szer befolyása alatt;
- nem tart magánál szeszes italt, kábítószer, illetve a sportrendezvény megtartását, valamint mások személyi és vagyoni biztonságát veszélyeztető tárgyat;
- nem tart magánál olyan tárgyat, amelynek a sportrendezvényre való bevitelét a szervező a belépőjegy

vásárlását megelőzően megtiltotta, és erről a belépőjegyet váltót megfelelő módon tájékoztatta;

– nem tart magánál mások iránti gyűlöletre uszító feliratot, zászlót, illetve jogszabály által tiltott önkényuralmi jelképet;

– nem áll az St.-ben szabályozott eltiltás, illetve kitiltás hatálya alatt.

A nézőnek vállalnia kell, hogy a rendező felszólítására igazolja személyazonosságát és tudomásul veszi, hogy a sportrendezvény alatt róla kép- és hangfelvétel készíthető.

A szervező nem egyszerűen jogosult, hanem az St. 71. § (2) bekezdése értelmében jogszabálynál fogva köteles is az előző pontokban foglalt feltételek esetén a résztvevő belépését megakadályozni.

Ha pedig a néző a sportesemény megtartását, illetve mások személyi és vagyoni biztonságát veszélyezteti, illetve „rasszista”, gyűlöletre uszító magatartást tanúsít, a szervező (rendező) köteles a nézőt e magatartás abbahagyására felszólítani. Ha a felszólítás eredménytelen, a szervező köteles a nézőt a sportrendezvény helyszínéről eltávolíttatni. Az eltávolítandó személyt a rendező felszólítja személyazonossága igazolására és ennek megtagadása esetén a rendőrséget értesíti, a rendőrség kiérkezéséig pedig a renitens nézőt köteles visszatartani (legfeljebb 3 óráig).

A beléptetés során a néző, személye, illetve csomagja átvizsgálására a rendőrség és a rendező biztonsági személyzete egyaránt jogosult, jogszabályban meghatározott kényszerítő eszközöket azonban csak a rendőrség alkalmazhatja a rendőrségről szóló törvényben meghatározott módon.

A sporttörvény felhatalmazza a szervezőt a nézők egyedi azonosítására alkalmas beléptetési rendszer (biztonsági beléptetési és ellenőrzési rendszer) alkalmazására. Ez esetben a szervező csak a néző nevére szóló belépőjegyet, illetve bérletet értékesíthet. A beléptető során a rendezőnek a néző személyét azonosítani kell. Ha az adatok nem egyeznek, a rendező nemcsak jogosult, de köteles is a beléptetést megtagadni. Az azonosítás az St. 72. § (3) bekezdése szerint a személyazonosság igazolására alkalmas igazolvány alapján történik.

A sportesemény rendező (szervező) a kiemelt biztonsági kockázatú sportrendezvényeknél beléptető rendszert alkalmazhat és klubkártya, bérlet, belépőjegy értékesítésekor, illetve a beléptetésnél összevetheti a néző személyazonosságát a beléptető rendszer adataival.

Az Európai Rendőr Akadémiával közösen a kilencvenes években a nagy tömegrendezvények tanulmányozása során a beléptető rendszerek tapasztalatait előremutató javaslatok kíséretében osztották meg egymással a rendőr szakemberek.

A sportrendészeti nyilvántartásban szereplő kizárt, eltiltott, illetve kitiltott személynek belépőjegy nem értékesíthető, illetve belépését meg kell tagadni. A klubkártya a néző azonosítására alkalmas, fényképpel ellátott és egyben kedvezményekre is jogosító igazolvány. A személyazonosság biometrikus sablon útján is ellenőrizhető. A személyes adatok kizárólag a sport-

eseménnyel kapcsolatosan indított büntető-, illetve szabálysértési eljárás, illetve a sportrendezvényeken részvételből való kizárásnál használhatók fel.

Az adatkezelés jogalapját az érintett hozzájárulása képezi a sporttörvény alapján. A kezelt adatok köre: név, születési hely, idő. A lakcím kezelése akkor szükséges, ha a nézőt a szervező kizárja. 16 éven aluli személyek esetében az adatkezelés jogszerűségéhez a szülő hozzájárulása szükséges, adatvédelmi szakemberek szerint példátlan szigorú adatvédelmi törvény a miénk. A jegyértékesítés előtt, a beléptetés során a néző személyazonossága ellenőrizhető. A jogszabály nem különböztet meg VIP-jegyet, ez is számos probléma forrása lehet.

A sportesemények rendezőivel szemben súlyosabb esetekben büntető, illetve szabálysértési felelősségre vonás is alkalmazható. Kitiltást a sportrendezvényen való részvétellel összefüggő szabálysértés miatt lehet másodlagos vagy akár önálló intézkedésként alkalmazni.

A nézők sportrendezvényen való részvételét részletesen szabályozták már az ókorban is. A kitiltás eszközét a rómaiak már alkalmazták, az érintettek körét azonban a mainál tágabban határozták meg. Ugyanis nemcsak rendfenntartási, hanem erkölcsvédelmi célból sem mehetett el mindenki megtekinteni a játékokat.

A kitiltás legrövidebb időtartama hat hónap, leghosszabb időtartama két év. A kitiltást a garázdaság és a rendbontás bűncselekmények elkövetőjével szemben a büntetőbíróság is alkalmazhatja mellékbüntetésként 1–5 éves időtartamra. A sportrendészeti nyilvántartás adatairól a sportrendezvények szervezői adatszolgáltatást kérhetnek a kitiltás időtartama alatt annak érdekében, hogy meggátolják a kitiltott belépését a sportrendezvényre. A sportrendezvények biztonságáról szóló kormányrendelet meghatározza az adatszolgáltatási kérelem tartalmát. A szervező az általa kizárt személyekről szóló nyilvántartásában a kitiltott személyeket is nyilvántarthatja.

A magyar Országgyűlés 2011-ben elfogadta a sport huliganizmus jelensége elleni fellépés érdekében szükséges egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CIV. törvényt az ún. „Huligántörvényt”. A jogszabály célja nem titkoltan, hogy a szigorítás irányába elmozdulva a korábban hatályos joganyag hiányosságait kiküszöbölje. A 2011-ben kezdődött újraszabályozás utolsó elemének tekinthető, az új Büntető Törvénykönyv szankciórendszerének egyik újdonsága, a sportrendezvények látogatásától való eltiltás büntetés.

Az ún. Huligántörvény nagy újdonsága volt a résztvevők egyedi azonosítására alkalmas beléptető rendszer alkalmazásának kibővítése, és a sportrendészeti nyilvántartás felállítás. 2013. július 1-jétől a labdarúgás sportág tekintetében a kiemelt biztonsági kockázatú sportrendezvény és a fokozott biztonsági kockázatú sportrendezvény esetében beléptető rendszert alkalmazása kötelező. Ennek lényege, hogy beléptető rendszer működtetése esetén a szervező csak névre szóló belépőjegyet, bérletet értékesíthet, valamint a beléptetéskor a belépni kívánó személy személyazonosságát ellenőrzi, és személyes adatait egybeveti mind a belé-

pőjegy vagy a klubkártya adataival, mind a sportrendészeti nyilvántartás adataival.

A szabálysértési szankciórendszerben 2001. január óta létezik a kitiltás, mint kifejezetten a sportrendezvényeken való részvétellel összefüggő szabálysértések miatt alkalmazható intézkedés. A jogintézmény első nagyobb „ráncfelvarrását” a 2011 szeptemberében éppen a „Huligántörvény” végezte el. A törvény a kitiltás szabályait módosítva szélesítette a kitiltással sújtható szabálysértések lehetséges elkövetési helyét. Ettől kezdve már nemcsak a sportrendezvényen való részvétellel összefüggő, hanem a sportrendezvényre történő utazás és az onnan való távozás során elkövetett szabálysértés is járhat kitiltással.

A gyakorlat azt mutatta, hogy a sporthuliganizmus nem kizárólag a stadionon belülről központosul, ezért a jogalkotó álláspontja szerint sportrendezvényekre utazó vagy onnan távozó elkövetőket is sporthuligánokként kell kezelni.

A kitiltás egyik változata pedig immáron, a sportrendezvényekkel összefüggésben elkövetett szabálysértések miatti szankció.

Érdekes tény, hogy már egy 1964-es, „A főváros közrendjének és közbiztonsági helyzetének alakulása, a bűnügyi és közrendvédelmi szervek munkájának értékeléséről” szóló ORFK jelentés is tartalmazta azt, hogy az FTC szurkolótáborába tömörülő fiatalok erőszakos fellépése egyre növekvő tendenciát mutatott. Az itt tevékenykedő hangadók szélsőséges magatartása egyre nagyobb számban vonzotta ekkor is a kiforratlan egyéniségű fiatalokat, akik rendszeresen átvették és követték a hangadók magatartását és hangulatát. Ezt jól példázta az 1964-ben megrendezett FTC-Győr bajnoki mérkőzés után történt rendkívüli esemény is. Itt a hangadók hatására többnyire a fiatalokból álló nagyobb csoportok rendbontó, garázda magatartásukat azzal is súlyosbították, hogy az intézkedő rendőröket kővel dobálták és velük szemben támadólag léptek fel. Mindezek arra készítették a rendőröket, hogy intézkedéseket tegyenek a fiatakorúak bünelkövetésének a megelőzésére.

A tömegoszlátást végző rendőri erő felkészítésével és a tevékenység végrehajtásával kapcsolatos parancsnoki feladatokról szóló 2002-ben készített összefoglaló jelentés is tartalmazta azt, hogy a labdarúgás és a küzdősportok kedvelőinek nagy többsége azon túl, hogy szeretik az adott sportot, igénylik a nagy intenzitású pszichés feszültségeket. Ez nem jelenti azt, hogy minden sportesemény hatására agresszívvá válik a szurkoló és azt sem, hogy aki a sportot kedveli, mindenképpen agresszív. A jelentés szerint a vandalizmus egyaránt felléphet a mérkőzés előtt, alatt, vagy után. A sportrajongók tömege, akiket elkapott a futballőrü-

let, az utcákra tódulva elsodorja az embereket, rongálja a javakat, akadályozza a közlekedést, ezáltal elveszíti az emberek és a hatóságok megbecsülését. Miután egyfolytában énekelnek, kiabálnak és randalíroznak, az állampolgárok joggal félthetik biztonságukat és javaikat. A stadionokban a legsúlyosabb incidensek a mérkőzés két félidején kívül történnek, mielőtt a meccs elkezdődne, a félidőben, valamint a mérkőzést követően. Az első megfigyelhető jele a vandalizmus felbukkanásának általában az a pillanat, amikor a szurkolók csoportokba verődve feltűnnek a tribünökön és utat törve a nézők tömege között megpróbálják elfoglalni az ellenfél kapuja mögötti helyeket. Tapasztalati tény a 2002-es jelentés szerint, hogy az ellenfelek szurkolóinak csoportjai közötti érintkezés robbantja ki a vandalizmust, a csoportok gyakran provokálják egymást, a szóbeli agresszió azután gyorsan fizikai agresszióba torkollhat, ha az egyik csapat erőfölényben van a másikkal szemben.

Az elkövetett jogsértések száma lényegesen több a mérkőzést követően, mint azt megelőzően, vagy annak ideje alatt. Több az erőszakos cselekmény a rivális csoportok között a stadionon kívül a mérkőzést követően, amikor a tömeg szétszóródik és a kisebb csoportok sebezhetőbbek, jobban ki vannak téve nagyobb csoportok támadásainak.

A tömegben a szurkoló úgy érzi, kiszabadult a hatóságok ellenőrzése, valamint a társadalom ítélete alól, mindezek mély hatással vannak rá. A csapat sikere, vagy bukása örült szenvedélyességet, gyűlöletet, vagy csalódást szít. A szurkoló azonosítja magát a játékosokkal, így ha őt sérelem éri, vagy ha a csapata veszít, akkor becsapottnak érzi magát. A tömegben megfigyelhetünk különböző szerepeket: formális vezető, informális vezető, provokátor, támogató, bujtogató, szemlélődő, megfigyelő, áldozat, békítő, összekötő, rajongó. Ezek a szerepek minden csoportosulásban, tömegben, annak céljától függetlenül felismerhetőek.

A magánjogi és szabálysértési jogi szankciók egymáshoz való viszonya szintén tisztázatlan, mely szélsőséges esetben akár azt is eredményezheti, hogy az elkövetőt, ugyanazért a cselekményért többször büntetik.

A sporttörvény a rendező feladatává tette a biztosítási feladatok végrehajtását, ezzel a szolgáltató jellegű biztonságra helyeződött a hangsúly. A szolgáltatás másik irányú, szó szerinti megközelítése pedig az is lehet, hogy a szervező nem tudja garantálni, hogy sok gól essen egy mérkőzésen, ezért igyekszik gondoskodni a kísérő programokról, koncertekről. Egyik ilyen kísérő program a Groupamában egy kiürítési gyakorlat volt Welhello koncerttel, igaz, nem mérkőzéshez kötődően, de a résztvevő ötezer fő számára valószínűleg vonzóvá tette a stadiont.